

לילה באחו

יעקב פיכמן

א

חָרֵף זֹעֵם אֶז יָרֵד, עֲזֹקְרָה וְכַבֵּד־שֶׁלֵּג, כְּמוֹהוּ
 לֹא עוֹד יִדְעֵמִי, וְהִנֵּה קוֹדֵר זֶם הַמְּחַרֵּר כְּסֵלִים.
 וְטוֹב שֶׁקָּפְאָה הַשְּׁלוּלִית, שְׁעֵלֶיךָ —
 כְּעוֹד שֶׁהִרְבֵּי הַלֶּף לְ"מִנְחָה", — בְּתַרְוֵעָה הַחֲלֻקָּנוּ
 עַר שֶׁשְׁפָעָה חֲמִיכוֹת צוֹהֶלֶת בְּכָל אֲכָרִינוּ,
 אָהָה, זֶם בֵּיתֵנוּ קָדֵר, כִּי הִתְתָּה הַשְּׁנָה שְׁנַת בְּצֻרָתָ,
 וְהַשְּׁרוֹת לֹא נִשְׂאוּ יְבוּלִים, וְכַכְּשֶׁה — אֵת בְּרַפְתַּ עֲטִינִיָּה,
 בֵּית שׁוֹמֵם בְּלִי שְׂמֻחָה, — מִה יִכְבֵּד עַל נֶפֶשׁ הַיָּלְדוֹ
 שֶׁסָּ בְּחֻצַּר לְעֶסוֹ סוֹסִינוּ כְּחוֹשִׁים אֵת הַתְּכָן,
 וְכֶאֱסֶס, נִתְרוֹקוּ, הַעוֹפּוֹת תַּחַת גַּג רְטֵנוּ חֶרֶשׁ,
 וְסִבְתָּא רְטֵנָה בְּזוּיִת וְאִמָּא עוֹגְמָה הַחֲרִישֶׁת —
 אִמָּא יָדְעָה הַחֶרֶשׁ, וְעִמָּה הַחֲרִישׁ כָּל הַבֵּית,
 וְיֵשׁ בְּעָרְב־שֶׁבֶת אִמְלֵט מַעֲצָבוֹת זֶה לְרִיאוֹט
 וְעַד הַדְּלָקֶת הַגְּרוֹת מְרוֹץ־הַפְּרָאִים יִשְׁפָּנִי,
 אֵת כָּל יְגוֹן שְׂאֵפֵי נִשְׁמָתִי יִשְׁבַּח,
 כָּל שֶׁהַכְּבִיד עַל הַלֵּב בְּבֵית אִבָּא נִכְלַע בְּשִׁדְח־קֶרֶת,
 זֶה מִן הַשֶּׁלֵּג הַכְּהִיִּק עָמוּם — בְּפֶרֶת לְזָרֵם
 שְׁמַתְחָתִיו עוֹד הַרְגֵּשׁ, וְאִם לֹא נִרְאָה לְעֵינוּ;
 אוֹת לְאֵכִיב שִׁיפְרוֹץ מִסְתֵּר תְּהוּם עוֹד בְּכַת,
 אֵף יֵשׁ תַּרְדֵּי עַל רֵאשֵׁי נְמוּקָה כֹּה עֲנֻגַת הַשֶּׁלֵּג,
 תַּעֲטֵם הַאֲרֵץ קֶדְרוֹת לְאִין גְּבוּל וְסִבְיֵי חוֹמַת תַּחוּ,
 וְלֹא עוֹד אֲדַע לְאִן רַגְלֵי הַקְּלוֹת תִּנְשָׂאנָה,
 אֶז יֵשׁ אֲרָאָה אֵת עֲצָמֵי אוֹבֵד בְּרִיקוֹת הַמְּשֻׁלָּגָת,
 וְכַבֵּית אִבָּא אֲחִישׁ לִי מִסְלֵט, בְּמַקְוִים שֶׁהַדְּלִיקָה
 יֵד אִם גְּרוֹת־הַשֶּׁבֶת, חֵן אֶז סְהוֹר לְפָנֶיךָ,
 אֵת כָּל זְוִית זְמַלֵּא חֵם מְצַחֲצַח, דְּמִי זוֹרֵם,
 אִמָּא, בְּרוּךְ דְּמִי לְבָרֵךְ לְעַד; לוֹ יִכְלָתִי גַם עֵתָה,
 כִּי כֹה גוֹתְרָתִי בְּדָד, לְמִצָּא כְּתִיקָךְ עוֹד מִסְלֵט לִי.

אֵף כָּל שֶׁחֶרֶף קָשָׁה יוֹתֵר, חִישׁ מִהֵר יִבֵּא קֵץ לוֹ,
 לִילָה, וְלֵב לֹא צָפָה, קָמָה רוּם גּוֹשְׁבַת מְנַגֵּב,
 וְהִיא רְטֵבָה כְּלִשְׁהוּ, אֵף נִשְׂאָת עַל שְׂדֵי שֶׁלֵּג צוֹהֶלֶת,
 וְהִיא מִשְׁחִירָה אֵת פָּנָיו וְכָל גַּג שַׁח תַּחְתּוֹ הִיא מְדַמְעַת,
 בְּקָר לְחֶדֶר גֶּלֶף טוֹבֵי־לֵב נִשְׂוֹאֵי זְרוּעוֹתֶיהָ
 וְאֵף לְגִמְרָא אֶז עֲדָנָה, כְּמוֹ נֶשֶׁב הַרוּם נִגַּע בָּהּ.

הוי, מה פרח אָז הלבֹּב פָּנֵי הַבַּל, עוֹד מְשַׁלֵּגֶת, מָה אורו.
 כְּפֹרֵד קְתֻלְמֵל כִּי נָפֵס עַל וְגוּגִית הַחַלּוֹן הַמַּבְהִיקָת,
 וּבְחֶצֶר שׁוֹב קַעְקָעוּ עוֹפוֹת אֲדְרִיחַ; עֵץ קָרַם
 אֶת כָּל עֵנֶף שְׁחוֹר־קִלְפָה, רוֹם נָשָׂא, מְחַסֵּם וְחַפּוֹת.
 כָּל יוֹם הַבֵּיא אור אַחֵר... פְּלָגִים בְּרִנָּנָה כִּי הִדְרִיחַ
 בְּצִי־יָרְחִים שְׂרַבֵּץ וּשְׂבִילִים עֲלִינִים בּוֹ הַלְבִּינוּ.
 וּמַעַל גַּג הָאֶסֶס נָרְאוּ כְּבֵר הָרִים שְׁהוֹרִיקוּ.
 אוּ אֲזַי רִנַּח גַּם לֵלֵב סִבְתָּא, צְרוּת מְשַׁלֵּה לָהּ —
 בְּנָה לֹא חוֹר מְשׁוֹדֵה־קָרֵב בְּבִלְקוֹ. לֹא נוֹדַע עוֹד אֲזַי;
 וְכָל הַיָּמִים תְּמַאֲבֵל עַל בְּנָה הַקָּטָן, כִּי אֵינְנוּ.
 וְעוֹד בֶּן שְׁנֵי לָהּ, וְאַף הוּא לֹא נַחַת הַרְבֵּה לָהּ מִמֶּנּוּ
 וְאִם גַּם כָּאֵם תְּרַחֵם אוֹתוֹ, לְבֹאוֹ הִיא חִישֵׁשֶׁת,
 כִּי לֹא טוֹבוֹת וּכְשָׁר — וְהוּא מְעוֹדוֹ רַע־מְזֵל הוּא.
 זֶה הָאִישׁ לִיפָא, יָדַע זֹאת גַּם בְּעַר קְמוּנִי,
 כִּי הוּא בְּסֵלֶן בְּמַקְצֵת וּבְכָל מְשַׁלַּח־יָד לֹא יִצְלִיחַ;
 אֶפְסֵי אֲנֹכִי עַל כֶּף אֶהָב אֶחֱבִיאוֹ.
 כִּי תִשְׁבּוֹנוֹת לֹא יָדַע וְאֶהָב עִם סוֹסִים לִין בְּאָחוֹ,
 לֹא כְּמִנְהַג יְהוּדִים. וְכִי בָּא עִם אָכִיב אֶל בֵּיתֵנוּ,
 עַד אֶפְרִים רְחוֹקִים בְּחוּץ עֲגָלָתוֹ יִמְשְׁכֵנִי
 וְעַל נְדוּדָיו בְּעֵרְבוֹת אֶקְרַמֵּן לִי סִפֵּר כְּלַרְעָהוּ.
 וְכֵּהָ תַמִּיד דְּמִיתִיו: מוֹלִיךְ שֵׁם מְכַפֵּר אֶל מְשַׁנְהוּ
 אֶת רְכֻלָּהוּ, מִימֵינוּ וּמִשְׁמָאלוֹ יָם שֶׁל דָּשָׂא,
 שְׁמֵשׁ תַּחֵם אֶת גְּבוּל, וּמְקוֹם עֲרֻכָה שֵׁם תְּצַמִּית
 דָּשָׂא יִרְק וְדָשׁוּ יִרְפֵּץ עִם סוֹסוֹ לוֹ לְכַטַּח.

דוֹד לֹא יִצְלַח זֶה, אִישׁ תָּם, זֶה כְּבֵר לוֹ שִׁיר־זְמַמְתִּי
 וְעוֹד מִנֵּי אֲזַי כִּי מְקוֹם לְדַמּוֹת תְּכִיכָה זֶה בְּצַרְתִּי;
 הוּא, לֹא הֵיךְ דוּדִי, אִישׁ־צִירָה, תּוֹרְתוֹ לוֹ תַפְאָרֶת
 אוּ שְׁדַעְתּוֹ בְּדוּחָה תַמִּיד וְלִצּוֹן זְחַמּוֹד לוֹ;
 יִלִּיד כְּפֹרֵד הֵיךְ מְרַחֵק מִן הַיְשׁוּב, וּבְטָרָם
 אֶת הַחֶמֶשׁ יָפִיס, נְתִיתָם מֵאֲבוּי, וְלִלְחֵם
 אֶל נוֹף הַנָּגֵב יָבֵד — צְעִירָה אֲדַמָּה שֵׁם יוֹתֵר עוֹד!
 אֶף לֹא שְׁחַק הַמְזֵל לוֹ, וְלוֹלֵא כִּיסָה שֶׁל סִבְתָּא
 לֹא בְּרוּחָה לוֹ נְסַתַח, הֵיךְ מִסְתַּרוּ מְקַשָּׁח,
 כִּי לֹא הַבֵּיא לוֹ בְּרֻכָה מְעוֹלָם, אֶף הֵיךְ בּוֹ
 מִמְּדוּת יְלָדִים, לֹא יִתְמִיד בְּלִפְסֵי כְּבֵד עֲצָב
 וְאַף בָּא אֲלֵינוּ, מִיָּד פֶּקֶד הָאָרְוָה עִם סוֹסֵינוּ.
 אֶל הַמְרַעָה יִנְהַגֵם, וְהֵם עֲלִיזִים לוֹ יִצְהָלוּ,
 כִּי גַם כְּהֵמָה תְּבַחֲיוּ כָּלֵב אָדָם, כִּי טוֹב לָהּ,
 וְהוּא גַם בְּלִילָה יִנְחֵם לַמְרַעָה, וּלְבֵיתֵנוּ

אם בא האיש. והיתה סיד בו רוח אחרת.
 וגם אבא שש לקראתי. ואף אם לבו בו לב נער
 יש ימלך בו ויהי לא מעט לו לעור;
 ולא כל שכן אני. — באשר יתהלך לו גלויתי.
 יחד רכבנו בערב לגיא-המרעה, מקום-חמד,
 שם על גדו שכבתי עד אור הבקר לבטה.
 פחת פרוח אבי. ואין מאשר עוד כמוני.

ב

זאת העיר בלז. ראשונה בה מים ונדשא ראיתי.
 לא נתברכה פחן. תל נח. עמד שם בית אבא.
 פה מערפל הית. אילן לא נראה פה צומח.
 וצריגת נקס בחרר לא נרחה — חדונת-עין.
 רק במונד, בפרנר הגיני, שם גנים האפילו,
 אפס היו גקפים גדרות של קנים, ויכל שער
 קלב וועס באיבה ארב לגברי החדר.
 אף לא צמח טעבר לתחום העיר כל חרש
 טוב-צללים, טוב-מסתור, כרמז לפלא שמור עוד.
 נוף-ערבה חדגוני, ואם גם רב-אור, השתטח
 שם עד לאפק הנהל, שרות לאין סוף: שרי-תלם:
 מלא-העולם פה הוטל הקסר — לשמש פחות;
 ואף עברו ימי חג השבועות, בו קשטנו
 בצירי-השדות החכיב ובמורכבות-הנפסף
 מערמי הבתים — לחף כל ירק שרבי-קין.
 כל המישור נחשף ונעו בהמות באחו
 אף הנקה אצעים, שמש תמזו פי נגעה בו.
 אף את פאר האפר מי יתנה, פי הפשירו
 כל שירי שלג פגיא ומס ויבש כל רגב
 ציץ הוציא משלו, וזהב פריחה לעמק
 כמו כל יקר גנוז פזר פה בקטעי שמש.
 ורק זעיר שם אגמי-אור קטנים עור זקיו בפשקע,
 והם רועדים משקפים קלב לא נכתם לכלוב-אדן.
 שם אהבתי בנד לשלח שעפי על המים,
 פי האמנתי פה חוף מני ורק הנה שלחתי...

אן, פתם חרף קשה, הקדים בוא אביב ברוף-שמש,
 והשלגים הנבדים שם בצרפטים נמסו:
 מים רפים אל הדניקטר ורמו, ונגקע הריאות
 קרם זמנו והצירי כל רחבי האחו.
 אפס השפף פרקה השאיר אחריו — אך-מת-דשא
 והנכשים הרעבים למרעה הירק הוצאו.

ואך יבשו השדות משמש ורוח
 גם החריש החל — לא ישב עוד אפא כפית.
 זה האביב שהקדים הפעם היתה ישיעה לו.
 ורוח אחרת היתה בפית כאלו החלים בו
 מי שתלה קשה בארח-פלאים. שוב בית
 של ימי הל-המועד עלה בו. צפצוף אפרוח
 וך כנהב מלא כל פנה פחצר. פאסם,
 וספקא סרחה עלינה, וכאלו גשרו קכטיה.

זה האביב אז היתה עולם בו קרא ראשונה לי.
 ולא ידעתי לאן. ואהי משוטט פאחו
 ברב שרעפי וכדסי נגז מתז סוד וכאב בו.
 וכה היטב לי אפר ירק זהו פכשתי
 בפשקי סקררים ככחיק וך פני שלקטו
 ולאדמה הרטבה הקשכתי. וכמו שאלמיה:
 מה יהי על חיי. נאני מבני איש רהקתי,
 ולא אדע על מה לבי יהמה כה עכ ערב
 פלגיהרים כי ירון עצוב כנרמי פיו העשב; —
 כה אור העולם כי עלה ואפל סתרו יעטני.

טוב כי מנדרת הצאן, כה ישב הדור כמשגית.
 כא פנימים קהם. כי תעה לבבי בי.
 לרנל עסקי הצאן פעם בפעם אלינו.
 זה האדם הזמים הבין ללבבי בלי שיה.
 כי לא אהב אף הוא קורת גג מככרת
 ונדשא צאן שותקות חונן לבבו פמוני.
 ואלה לילות השפת. כי הסב בביתנו.
 כל פי דמי לסזאכ, ושקחה מאר גם אמא.
 כי תבשיל חס של שבת גש לאחיה,
 ונתח של דג ברטב על המנה לו הוסיפה —
 כאלו עוד נר נוסף בפמוטות הדליקה.
 רב אז השקט מאר וך אור שבת בבית,
 לב זה שתקן וך כי בא לשפן בו;
 לא כל שפן. ללילית עם הטוסים כי יצאנו
 במוצאי שבת לגיא שמעבר לריאוט.

לילה יחיד בעלאיו — מה טיב כי עד כה אוןגרהו.
 והוא ממכחר לילתי, גלרות בו טבעה יקריתיה.
 ליל אביב, אפלולי וחס. לא גיד ולא רוח.
 וכה רבכנו דמומים, נמשכים אל העמק
 כמו לחיט הנעלם, עד בואנו לריאוט.
 וך נראה לנו, דהנה קדמון, כל שקשוף של הפנים.

אף כי נרכנו על פני העשב, הרחבנו צעדינו
 כאלו נגע, מעודד, הליל בפנינו.
 רוח שדה, רנת פנים קרובים, כמלשפת,
 אירמזה קמה, ונהי עם עולם לבדנו
 אפס הוספנו לרעב — קסמו לנו לילה ורחב,
 ועיר עוד כלכד נסחב, רבצה עוד קרובה אחרינו —
 עד אם עמדנו נבקרוב חרש בדשא גבה
 וקול המעין בתחמית הקר עלה באנגינו;
 וזאת היתה הבקעה, לרעות בה סוסינו בתרנו.
 חו המקים מאז כשף גם לגימה צוננת
 זו סערב לאחר סעדה של שבת מסלפת.
 יש פנוח-חו בעולם, אף מעטים הם ובחינו
 את מקומן, כי יתגל רק לזנים גם היפי.
 מעט מאד גתת ראח דודי ודל חלקהו
 כל הימים היה, אף באשר נד פנוח-סתר
 תר לו תמיד לנששו — אחר לא ידע בה.
 פה, בשפוע התל, שעליו השתטחנו שגינו
 משקבלנו סוסינו למען ננום לבטח, —
 דשא צמח מסלא ויעל ריחו באפנו
 עו ימרגיע כל כך — כל דשא אחר לא דמה לו.
 כל גבעול רך בפנינו נגע כמתלהלה
 רק ידילת הנה; ושלה דם הנצר,
 והאדמה, פה הצעה, הקרה מעטה לו כסלים.
 נגע נתלו השמים נמוכים מאד על ראשינו,
 כאלו קפאו העבים, אף בטרם נרדמנו
 רוח נשבה וצללים רחפו על פני החרת.
 וריח של פנים עלה, של דשא סוסינו לעסוהו,
 והעינים פתאם נעצמו, בעוד מתחולל מסביבנו
 דבר-מה סודי, ומה לא ידענו —
 וכה היה טיב פה לנום, בלב הפלאות לשקצ
 בעוד שעלו מהירים צננים מקצה הרקיע,
 ונמטי נשם לרפס על פני הדשאים החלו.
 משפקחנו עינינו, ביו השחקים והארץ.
 אד של מסר כמסך כבד נתלה והעשב
 כמו מסכסך רעד בלו מגיל ומפחד.
 בתוך ערבבנה זו הפיתה רטנים חזרנו,
 ועוד עת רבה על מסתי כי שכבתי,
 שקוי חרהורים מתוקים בעשבות האחו,
 שם בחוץ עוד נמך קלף וצהל הנשם
 והשלוה לעולם זרמה עם כל גוף-מיים.